

Белоконь В.П.
Національно технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

ТАКТИЧНА І ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ФУТБОЛОМ

В статті розглядаються питання тактичної і психологічної підготовки студентів які займаються футболом

Ключові слова: тактична і психологічна підготовка, викладачі, студенти, вдосконалення.

Актуальність. Особливості тактичного навчання - це улюблена тема обговорення футбольних спеціалістів, оскільки думки стають обтічними, не конкретними і всі співбесіди закінчуються проблемою не кваліфікованості гравців. У цьому є своя логіка. Тактика - не наука, оскільки в неї немає точного розрахунку, і ніхто по-справжньому не володіє формулою перемоги.

Така двоцільова постановка дворазових занять на двох курсах необхідна для ясності поставлених завдань і для оптимізації проведення занять.

Планування учбових занять вимагає необхідних умов і відповідних знань. Для викладача це, в першу чергу, загальна стратегія підготовки і розуміння шляхів досягнення бажаного, визначення того, на що буде орієнтована гра і які акценти підготовки будуть першорядні. Тоді це дозволить прослідкувати процес і ступінь проведення занять. Для тих, хто займається ці умови занять, бажання і повна ясність виконуваних завдань. Цілі повинні бути конкретні, а кожен з гравців повинен поліпшити або різноманітнити свою гру [1.3.5]

Студенти швидше прогресуватимуть, якщо вони зрозуміють, що працюють на себе. Для того, щоб розуміння відбулося швидше, необхідний діалог, бажання і готовність до зміни. Обов'язок викладача все розкласти на зрозумілі ознаки і рекомендації і створити в процесі підготовки умови, схожі з ігровими. Вихованці повинні чітко представляти кінцевий результат, суть і логіку всього учбового процесу.

Викладач, за великим рахунком, повинен багато що раціоналізувати і логічно правильно збудувати процес вдосконалення. Ефект від такого планування повинен бути передбачений для подальшого ускладнення завдань. Для викладача планування — це не що інше, як щорічний процес корекції засобів, методів, навантажень запланованих ігор. Учбова робота, позбавлена якої-небудь конкретики, в принципі, не влаштовує самого викладача. Рано чи пізно він приходить до розуміння планування своєї діяльності: навантаження, метри, секунди і так далі Одним словом, повинна складатися система, яка постійно удосконалюється і управляється. Будь-який викладач йде до готовності своїм шляхом, і необхідно все зробити, щоб учбовий процес не був інтуїтивним. Готовність — це у будь-якому випадку набір чисельних значень і показників. Викладач повинен для себе знайти ті техніко-тактичні складові, по яких він визначатиме рівень готовності групи з якої він працює. Це буде яка-небудь модель, що характеризує ваші погляди і вимоги в грі.

Що таке тактичне вдосконалення? Вдосконалення - це поліпшення до максимуму індивідуальних ігрових якостей гравця - студента, що вимагає від педагога відповідного підбору тренувальних засобів і знань психології. Тут немає єдиних стандартів і неухильних принципів. Одна справа, коли ми добивалися доведення виконання техніко-тактичних елементів до автоматизму, і інше завдання - накопичення ігрових варіантів і пошук вірних логічних рішень по ходу гри. У нашому випадку систему вирішень ігрових ситуацій реалізує викладач,

спираючись не тільки на свій професійний рівень, але і на методичні принципи і особливості. Напевно у кожного є якісь індивідуальні прийоми, які можуть допомогти у вирішенні конкретних ігрових моментів. Але практично тільки шляхом повторення і ускладнення ми можемо добитися стійкого рішення поставленої задачі. Слова або своєчасна порада можуть надати свою дію, але якщо вони не підтверджені вправами, то це просто втрата часу. Ніякі заклики грати краще не спрацьовують, якщо не створені тренувальні умови для індивідуального вдосконалення. Якщо він не росте на заняттях, то як він краще гратиме в змаганнях? **Головне ж не те, що сказав викладач, а те, що при цьому почув і сприйняв вихованець** [2.4.6.7]

В процесі заняття у гравця формується логічна структура розуміння мети і завдання гри. Всю гру можна представити як сукупність моделей у вигляді ігрових епізодів, у яких є внутрішні і зовнішні зв'язки. Метод вирішення завдань представляється у вигляді наочних схем, які можна використовувати на макеті, а потім в грі. При всій простоті схеми, що здається, в ній закладений сенс модельного мислення, де заняття може бути представлена у вигляді вирішень певних завдань і їх зв'язків між собою у всіх фазах гри. Вибудовувавши логічну схему гри, гравцеві легко сприйняти і зрозуміти зв'язки між лініями і обов'язками, де вони жорстко обмежені, а де є місце для імпровізації. Важливо, щоб гравці зрозуміли суть і логіку переміщень і мети вирішуваних в грі завдань.

Мета дослідження

Успішна підготовка студентів які починають займатися футболом – є раціональна побудова навчальних занять.

Задачі дослідження

1. На основі аналізу науково-методичних джерел виявити визначаючі чинники тактичної і психологічної підготовки студентів які займаються футболом.
2. Сформувані комплекс засобів і методів, а також виявити оптимальні навантаження. Які сприяють вдосконаленню учбового процесу студентів які займаються футболом.

Методи дослідження

1. Аналіз науково-методичної літератури.
2. Опитування викладачів та висококваліфікованих фахівців з футболу.
3. Педагогічні спостереження.

Аналіз і узагальнення даних спеціальної науково-методичної літератури. Здійснюючи аналіз наукової і науково-методичної літератури, основну увагу надавалося сучасним науковим уявленням, які дозволили визначити найпрогресивніші погляди на проблему підвищення учбових занять студентів 1-2- гих курсів які займаються футболом.

Аналіз літератури свідчить про те, що ця проблема на сьогоднішній день, є надзвичайно актуальною.

Опитування Даний метод дозволив визначити думку високо-кваліфікованих спортсменів, викладачів про значення даної підготовки.

Педагогічні спостереження проводилися в наступних напрямках: спостереження за тренувальним процесом; спостереження за ігровою діяльністю гравців і ефективністю виконання технічних дій; фіксувалося об'єктивне самопочуття студентів до і під час занять і після нього.

Зіставлення результатів спостережень по перерахованим напрямках дозволило досить об'єктивно оцінити індивідуальні особливості футболістів.

Організація дослідження Дослідження проводилися зі студентами на спортивній базі учбового корпусу № 23 «КПІ»

Результати дослідження

У подальшому, окрім послідовності виконання рухових завдань, нам необхідно розглянути модель взаємодії «викладач - група», при якій поетапно розгортається процес тактичного вдосконалення, а також розглянути ігрову активність вихованців, їх мислення і зворотний зв'язок в процесі навчання.

Поради численні, але вони більше відносяться до теоретичних розробок, оскільки практичне знання проблеми з'являється без конкретних рекомендацій. Загальні підходи до підготовки гравців навряд чи мають корінні відмінності, але вони завжди базуватимуться на умінні і знаннях викладачів, на їх творчих якостях. Більшість викладачів приймають теоретичну інформацію до уваги, але, що педагог може зробити практично, ми розглянемо на конкретних прикладах.

Викладачі який займається зі студентами часто бувають в подиві: вихованці грають не так, як їх просили грати. Так, бувають невдалі ігри, і ігри, в яких вихованці розуміють і вирішують ситуацію, не узгоджуються з ігровою логікою, зустрічаються часто. Тут просто необхідно розібратися в позиції і переконаннях гравця, оскільки уявлення про гру у вихованців можуть бути самими протилежними. Такий вже розум викладача, що він вимагає для себе пояснень, він хоче знати причину поразки, він завжди в пошуку зв'язку тренувального процесу з грою. Тут треба зрозуміти, що необхідну інформацію ми не завжди підносимо у такий спосіб, який студенти могли б швидко і якісно засвоїти. Розглянувши, яким способом гравці вбирають інформацію, ми змінимо їх відношення до завдань занять. Сприйняття інформації у тих, що займаються відбувається по-різному. Деякі краще сприймають все потрібне в грі зоворо, коли вони наочно бачать ситуацію і швидше реагують на побачений матеріал, тоді як інші краще запам'ятовують і реагують на інформацію, яку чують від свого викладача. Рішення гравці ухвалюють теж по-різному. Що тут важливіше - розрахунок або емоції? Відповідь одна - кожному своє. Важливий кінцевий результат. У будь-якому випадку нам треба використовувати обидва варіанти або стилі спілкування, враховуючи, що багатьом необхідно декілька днів для аналізу і роздумів, і звернути увагу на те, як краще доводити учбовий матеріал до розуміння.

Знання психології і досвід повинні допомогти викладачу пояснити несподіваний спад або вдалу гру команди. Це, мабуть, найскладніше і відповідальніше в остаточному вдосконаленні футболіста. Якщо знати психологію студентів, то можна позбавитися від помилок, встановити цільові взаємини і добитися благополучного результату. Багато що в поведінці студентів стане нам зрозумілим, що дозволить уникнути багатьох особових образ і непорозумінь. Існує істина, що неможливо змусити гравця робити те, чого він не хоче або не розуміє. Але викладач завжди повинен уміти зацікавити і допомогти своєму вихованцеві.

При тактичній підготовці необхідні як теоретичні, так і практичні заняття. Теоретичні заняття дуже важливі, тоді як практичні заняття вимагають абсолютно іншого підходу, іншої методики і інших вимог до гравців. Якщо раніше ми говорили про ігрову установку студента, як про необхідну готовність його виконувати свої дії, то зараз ми розглянемо сам процес формування психологічної готовності вихованця.

Розглядаючи **тактичну підготовку**, ми узагальнили процес навчання як: сприйняття і аналіз ігрової ситуації; уявне вирішення ігрової ситуації; рухове вирішення ігрової ситуації.

З такою послідовністю процесу нам необхідне чітке і ясне розуміння завдань заняття, де кожна вправа повинна служити досягненню певної мети.

Далі ми розглянемо, як і яким чином повинно проходити рухове вирішення ігрової ситуації. Спочатку відзначимо тільки основні характеристики і вимоги. Характер і мета вправ по тактиці повинні бути зрозумілі всім. Вони повинні бути технологічні, тобто гравці повинні їх виконувати, а завдання викладача - шляхом ускладнення добиватися вдосконалення виконання. Одним словом, команда повинна бути зорієнтована на конкретну роботу. Саме такі моменти в майбутньому остаточно формують особу футболіста і його гру.

Кваліфікація і майстерність викладача має на увазі уміння пристосувати теоретичні знання до практичного застосування. Напевно не всі гравці після теоретично поставлених завдань на макеті зможуть здійснити все на практиці в ігрових умовах. Практика показує, що не всі студенти можуть володіти стратегічним баченням гри або умінням утілювати задум викладача у гру.

Відмітимо також, що далеко не всі студенти мають здібність до швидкого вирішення тактичних завдань. Ухвалення рішень в грі проходить автоматично, і чинники, що впливають на розуміння гри, складно подаються тренуванню, але як прискорити або чим компенсувати - це вже необхідний досвід педагога. Тут ще раз відмітимо, що тактичні завдання повинні повторюватися і рішення поступово повинні дозріти у вихованця в голові. А в творчому процесі необхідно зближувати теоретичну інформацію і практичного виконання на футбольному полі.

Студенти які займаються футболем повинні бачити всю ситуацію і її наслідки, навчитися діяти в кожній конкретній ситуації, виходячи з певного набору варіантів. Друга сторона навчання, яку необхідно прослідкувати, це реакції гравців на здатність протистояти супротивникові. У результаті будь-яку поведінку і всі ігрові характеристики можна проаналізувати, з тим щоб в подальшому удосконалювати необхідні якості. Для навчання необхідний підбір вправ або, точніше, комплекси спеціальних вправ. Тренування буде ефективніше, якщо є «підкріплення», тобто за вправою слідує оцінний аналіз. На макеті ми вчимося теорії і далі отримуємо практичну інформацію про результат. Похвала викладача - це теж свого роду «підкріплення» навчання, а гравці, у свою чергу, постараються повторити вдало виконаний тактичний елемент або дію. Послідовність такого вдосконалення залишається колишньою: установка мети індивідуального завдання; доведення його до стереотипу; варіанти виконання завдання; закріплення і аналіз виконання завдання.

Ми, звичайно, можемо всю тактичну підготовку і далі розкласти на підсистеми, але так можна відвести весь учбовий процес у бік теорії. Якщо в цілому пояснити всю стратегію тактичної підготовки, то в грі реалізуються підсвідомі програми і установки. Командні завдання, що вирішуються на тренуваннях, повторюються, ускладнюються, упрощуються в підсвідомість і стають невід'ємною частиною кожного періоду підготовки. Індивідуальна гра і завдання вже зафіксовані в нашій підсвідомості, як правило, вони одягнені в словесну формулу («обрізати», «відрив», «овсайт» і так далі), і якщо викладач зможе довести всі значення до кожного виконавця, це допоможе чітко і ясно сформулювати завдання для всієї команди.

ВИСНОВКИ

Тактичну підготовку прийнято розглядати в двох аспектах: як процес придбання і вдосконалення тактичних навиків і умінь і як процес розвитку якостей, що визначають в комплексі спеціальні тактичні здібності.

До основних чинників, обумовлювати успішність тактичних дій футболістів в іграх змагань, відносять: високий рівень розвитку різних психічних і психомоторних якостей, особливо здібностей акцентувати, швидко реагувати і ухвалювати рішення; володіння навиками тактичних оборонних і атакуючих дій в різних ігрових ситуаціях; надійність (точність) виконання дій з м'ячем в умовах протидії суперника.

Сформульовані основні завдання тактичної і психологічної підготовки студента: оволодіння базовими елементами індивідуальних, групових і командних тактичних атакуючих і оборонних дій; тренування «тактики епізодів гри»; вдосконалення тактичної майстерності з урахуванням ігрового амплуа.

У тактичній підготовці виділяють теоретичну підготовку, що припускає освоєння гравцями різних спеціальних знань по тактиці гри у футбол, і практичну підготовку, метою якої є оволодіння гравцями уміннями виконувати тактичні дії індивідуально і в рамках групових і командних побудов.

1. Рекомендації щодо тактичних і психологічних дій футболістів в іграх носять в основному загальний характер, базуються, як правило, на практичному досвіді і суб'єктивних враженнях про гру у футбол і часто не враховують тенденцій розвитку тактики гри у футбол.

2. Зважаючи на те що не сформульовані принципові підходи до вибору найбільш доцільної тактики гри, не визначена ефективність варіантів тактичних дій в різних ситуаціях, тактична підготовка футболістів у багатьох випадках також в основному носить загальний характер і певною мірою відірвана від реальної гри.

3. Наявність закономірностей гри у футбол, що характеризують вірогідність походження різних подій і дій при доставці м'яча на ударну позицію і узятті воріт, обумовлює те, що саме вони повинні стати «відправною крапкою» для вибору тактики атакуючих і оборонних дій футболістів в іграх змагань.

4. Можливість планувати тактичну і психологічну підготовку футболістів саме з урахуванням даних тенденцій, а також вносити корективи до тактичних індивідуальних і групових дій гравців безпосередньо по ходу ігор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агашин Ф. К. Биомеханика ударных движений. – М.: 1997. – 208 с.
2. Алексеев В. М. Физиологические аспекты футбола. Лекции для студентов и слушателей. – М.: 1986. – 34 с.
3. Алабин В.Г., Алабин А.В. Многолетняя тренировка юных спортсменов. Харьков: Основа, 1993. – 244 с.
4. Бондарчук А. П. Периодизация спортивной тренировки. К.: «Олимпийская литература» 2005.- 289 с
5. Соломко В.В. и др. Футбол. К.: Олимпийская литература. 1997. 286с.
6. Шамардин В. Н., Савченко В. Г. Футбол. Метод. пособие. – Днепропетровск 1997. – 214 с.
7. Шамардин В. Н. Медико – биологические основы спортивной подготовки футболистов. – Днепропетровск 1998. – 134 с

Аннотация. Белоконь В.П. Тактическая и психологическая подготовка студентов, которые занимаются футболом.

В статье рассматриваются вопросы тактической и психологической подготовки студентов занимающихся футболом

Ключевые слова: тактическая и психологическая подготовка, преподаватели, студенты, совершенствования.

Annotation. Belokon' V.P. Tactical and psychological preparation of students which are engaged in football.

This paper deals with the tactical and psychological preparation of students involved in football

Key words: tactical and psychological preparation, teachers, students, and improvement.

Бєлікова Н.О.

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Розглянуто основні тенденції перебудови вищої фізкультурної освіти. Охарактеризовано погляди науковців щодо реформування професійної підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури та спорту. Розкрито авторський погляд на перспективи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Ключові слова: вища фізкультурна освіта, модернізація, професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичного виховання та спорту.

Постановка проблеми. Стратегія розвитку національної системи освіти має формуватись адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, чим забезпечити стійкий рух і розвиток України в першій половині XXI століття, інтегрування національної системи освіти у європейський і світовий освітній простір [5], що передбачає реалізацію системою вітчизняної вищої освіти ідей Болонського процесу. Все це визначає певну мету реформування вищої фізкультурної освіти та ціннісних пріоритетів, які мають бути орієнтиром під час введення тих чи інших інновацій, у виборі шляхів розв'язання освітніх проблем у галузі фізичної культури та спорту. Ця пріоритетність зумовлена тим, що фахівці цієї галузі повинні працювати творчо і самостійно, генеруючи компетентні нововведення, свіжі ідеї та пропозиції, демонструючи при цьому готовність успішно реалізовувати їх у професійній діяльності в умовах конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці з проблем професійної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту напрацьований достатній матеріал, фундаментальну основу якого заклали дослідження В.П. Андрущенко, Г.О. Балла, В.Г. Кременя, В.І. Лугового, В.О. Огнев'юка – здійснені у контексті професійної підготовки фахівців з позицій філософії освіти; С.У. Гончаренко, І.А. Зязюна, С.О. Сисоевої – здійснені у контексті неперервної професійної освіти; А.М. Алексюка, В.Є. Білогур, Я.Я. Болюбаша, А.О. Вербицького, В.А. Козакова – здійснені у контексті удосконалення навчального процесу у вищих навчальних закладах; Ю.Д. Бойчука, О.А. Дубасенюка, М.Б. Євтуха, В.І. Наумчука, В.В. Ягупова – здійснені у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців; М.В. Дутчака, Р.П. Карпюка, Р.В. Клопова, А.П. Коноха, О.С. Куца, Є.Н. Приступи, Л.П. Сущенко, О.В. Тимошенко, Б.М. Шияна, Ю.М. Шкрєбтія – здійснені у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Разом з тим, актуальним нині є дослідження перспектив модернізації підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту з урахуванням сучасних тенденцій вищої освіти.

Мета статті – визначити та науково обґрунтувати сучасні тенденції розвитку та перспективи модернізації вищої освіти в галузі фізичної культури та спорту.